

Susanne Murning: Betydningen af det gode læringsmiljø i forhold til fastholdelse og frafald

Susanne Murnings oplæg om betydningen af det gode læringsmiljø i forhold til fastholdelse og frafald var baseret på to forskellige projekter, som hun har været involveret i: forskningsprojektet der ligger til grund for bogen "Når gymnasiet er en fremmed verden" og hendes igangværende ph.d.-projekt.

Indledningsvis fortalte Susanne Murning om frafaldsårsagernes kompleksitet, og gennem en række citater fra frafaldstruede elever eller elever, som var droppet ud, blev det illustreret, hvor komplekst området er. Fx tages der ofte afstand fra, at frafald er et nederlag; i stedet begrundes frafaldet med, at man hellere vil noget andet. I visse tilfælde kan frafald for en elev opleves som en succes (eksemplet her var en pige, som oplevede, at hun ikke hørte til i klassen, hvilket gik ud over hendes selvværd – at droppe ud og starte igen i en ny klasse var en positiv oplevelse), hvorimod det i andre tilfælde kan opleves som et nederlag (her var eksemplet en gruppe af HHX-elever, som hellere ville komme ud med lige bestået end slet ingen karakterer). Yderligere komplekst bliver det, hvis man overvejer om eleverne (fx sidstnævnte gruppe af HHX-elever) nødvendigvis er fastholdt, hvis de fagligt har givet op, mens de dog fysisk og socialt stadig eksisterer som gruppe. Under frafaldsårsagernes kompleksitet hører også, at det ikke er enkelt at identificere den frafaldstruede elev. Er det noget man er, eller er det noget man bliver? Og hvilke kriterier er det, der gør, at en elev er/bliver frafaldstruet? Er det elevens sociale position i klassen, hans/hendes sociale baggrund eller andet?

Der er en samfundsmæssig tendens til at individualisere elevernes problemer – både blandt eleverne selv og blandt andre aktører: det er elevens eget ansvar, hvis noget går galt. Susanne Murning mener dog, at vi, der er i uddannelsessystemet, bør se uddannelse som en social opgave. Uddannelse er lig med socialisering, og i gymnasiet tænkes, tales og ageres der på en særlig måde, som eleverne forventes at kunne afkode fra dag 1. Det siger sig selv, at især elever fra en gymnasiefremmed baggrund vil have svært ved denne afkodning, og det må være vores opgave at hjælpe eleverne til at blive klædt på til den opgave, det er at gå i gymnasiet.

For at udvikle det gode læringsmiljø er det vigtigt at skolen har indblik i elevernes forskellige forudsætninger, forventninger, erfaringer, mål og sociale relationer. Desuden må skolen forsøge at præge kulturen i retning af et miljø, som er åbent for alle.

Det har vist sig, at klasserumskulturen og det gode sammenhold mellem kammerater er en af de mest afgørende faktorer for, at en elev bliver fastholdt. Det drejer sig ikke kun om, at en elev bliver fastholdt pga. det sociale, men også fordi klassekammerater ofte er de bedste til at hjælpe med faglige problemer. Derfor bør lektiehjælp/lektiecafé indgå som en vigtig ressource på skolen, og det skal helst være ældre elever frem for lærere, der står for lektiecaféen.

Gode sociale relationer kan både understøtte og forstyrre den gode læring. I klassen er det afgørende, at man er trykke ved hinanden, så man tør deltage uden at være bange for at blive til grin, men især under gruppearbejde laves der ofte mere, hvis læreren sammensætter grupperne på en sådan måde, at eleverne er sammen med folk, de ikke kender alt for godt.

På dette punkt af oplægget redegjorde Susanne Murning for sit igangværende ph.d.-projekt (Social differentiering og mobilitet i gymnasiet), som især går ud på at undersøge sammenhængen mellem social baggrund og positionering i klassen og mellem klasserumskultur og læring, ligesom Murning redegjorde for metoder og rammer omkring projektet.

En af de ting, som er fremtrædende i projektet, er, at eleverne investerer utroligt mange ressourcer i det sociale. I takt med tidens tendens mht. individualisering anser eleverne det som deres personlige ansvar at ville tage del i det sociale spil. Hvis man er marginaliseret, anses det for at være noget, man selv har valgt! I virkeligheden handler social integration i høj grad om at kunne genkende/spejle sig selv i andre, og således også om social baggrund.

Eleverne i projektet er blevet spurgt om, hvad den gode elev er, og svarene viser tydeligt, at den sociale dimension anses for meget vigtig. Hvis faglig dygtighed er på bekostning af det sociale, betragtes den pågældende elev som en nørd, som man ikke har lyst til at være sammen med. Hvis man er faglig dygtig, er det vigtigt også at være en god kammerat og at ville dele ud af sin viden og hjælpe andre.

Lærerne kan være med til at understøtte et godt læringsmiljø, fx ved at stå for gruppedannelser og ved at variere kriterierne for dannelsen af grupper (fx om grupperne skal dannes ud fra faglige eller sociale kriterier).

Eftersom det sociale har vist sig at være meget vigtigt i forhold til både et godt læringsmiljø og til fastholdelse, er det et problem i gymnasiets nuværende struktur, at der er to opstartsperioder: én i grundforløbet og én i studieretningen.

Projektet har også vist, at fysisk placering i klasseværelset er afgørende for, hvem man får sociale relationer med, for generelt er det sådan ifølge eleverne, at man bliver venner med dem, man sidder ved siden af i en klasse. De, der sidder forrest i klassen, er generelt set dem, der er interesseret i at gå i dialog med læreren og være med i timen, hvorimod de, der sidder bagerst, er der mere for det sociale og har større tendens til at surfe på nettet. Her er det igen vigtigt, at læreren har blik for de grupperinger, som opstår som følge af fysisk placering (eller omvendt: elever, der føler de hører sammen i en gruppe, fx "rygerpigerne", sætter sig sammen). Hvis man ønsker at undgå klikedannelse eller uheldige grupperinger, er det vigtigt, at man som lærer beder eleverne sætte sig på nye pladser sammen med nye mennesker.

Som konklusion ridsede Susanne Murning de mulige indsatsområder for et integreret læringsmiljø op. Generelt skal vejledere og lærere have fokus på klasserumskulturen og på, at problemer som oftest er socialt skabte og skal løses socialt. Den fysiske position i klassen har vist sig at være vigtig, og der skal varieres mellem individualitet og fællesskab. Alle elever skal på forskellig vis opfordres til at sige noget. Overordnet er den fornemste opgave at få det sociale og det faglige til at gå op i en højere enhed.

Referent:

Annette Porter,

Haderslev Katedralskole.